

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
COMPLETUL PENTRU DEZLEGAREA UNOR CHESTIUNI DE DREPT ÎN MATERIE PENALĂ

Dosar nr. 21/1/2014/HP/P

Decizie nr. 17/2014 din 01/09/2014

Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 691 din 22/09/2014

Corina Michaela Jîjîie - președintele Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție, președintele completului
Mariana Ghena - judecător la Secția penală - judecător-raportor
Florentina Dragomir - judecător la Secția penală
Rodica Aida Popa - judecător la Secția penală
Ștefan Pistol - judecător la Secția penală
Lucia Tatiana Rog - judecător la Secția penală
Rodica Cosma - judecător la Secția penală
Leontina Șerban - judecător la Secția penală
Angela Dragne - judecător la Secția penală
Alexandru Nicolae Cârstea - magistrat-asistent

S-a luat în examinare sesizarea formulată de Curtea de Apel București, Secția I penală, în Dosarul nr. 8.526/3/2014 (1.510/2014) prin care, în baza art. 475 din Codul de procedură penală, se solicită Înaltei Curți de Casație și Justiție pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei probleme de drept:

Dacă în aplicarea dispozițiilor art. 215 alin. (8) din Codul de procedură penală, în cursul urmăririi penale, competența de a dispune asupra unor noi obligații pentru inculpat ori înlocuirea sau încetarea celor dispuse inițial revine judecătorului de drepturi și libertăți care a luat măsura sau, dimpotrivă, procurorului.

Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a fost constituit conform prevederilor art. 476 alin. (6) din Codul de procedură penală și art. 27⁴ din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Ședința este prezidată de către președintele Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție, doamna judecător Corina Michaela Jîjîie.

La ședința de judecată participă domnul Alexandru Nicolae Cârstea, magistrat-asistent în cadrul Secției penale, desemnat în conformitate cu dispozițiile art. 27⁶ din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție este reprezentat de doamna procuror-șef Iuliana Nedelcu.

Magistratul-asistent prezintă referatul cauzei, arătând că la data de 10 iulie 2014 a fost depus raportul întocmit în cauză de către judecătorul-raportor, doamna Mariana Ghena, care a fost comunicat părții, în conformitate cu dispozițiile art. 476 alin. (9) din Codul de procedură penală, însă la dosar nu s-a depus punctul de vedere din partea acesteia privind chestiunea de drept supusă judecătii.

Reprezentantul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție răspunzând excepției de inadmisibilitate a sesizării, invocată din oficiu de președintele completului, a susținut că sesizarea este admisibilă, întrucât sunt îndeplinite toate cerințele prevăzute de art. 475 din Codul de procedură penală. Procurorul a arătat că soluționarea contestației cu care a fost învestită instanța nu reprezintă o cerere incidentală, ci obiectul principal unic al cauzei deduse soluționării de către aceasta.

Pe fondul sesizării a solicitat pronunțarea unei decizii prin care problema de drept supusă dezlegării în cauza de față să primească următoarea rezolvare:

"În aplicarea dispozițiilor art. 215 alin. (8) din Codul de procedură penală, în cursul urmăririi penale competența de a dispune asupra unor noi obligații pentru inculpat ori înlocuirea sau încetarea celor dispuse inițial revine judecătorului de drepturi și libertăți care a luat măsura."

Președintele Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, doamna judecător Corina Michaela Jîjîie, a declarat dezbaterile închise, reținându-se dosarul în pronunțare privind sesizarea formulată.

ÎNALTA CURTE,

Asupra chestiunii de drept cu care a fost sesizată, constată următoarele:

I. Titularul și obiectul sesizării

Prin Încheierea din 7 mai 2014, pronunțată în Dosarul nr. 8.526/3/2014 (1.510/2014), în baza art. 475 din Codul de procedură penală, Curtea de Apel București - Secția I penală a dispus sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție privind pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a problemei de drept vizând interpretarea dispozițiilor art. 215 alin. (8) din Codul de procedură penală, în sensul de a lămuri dacă în cursul urmăririi penale competența de a dispune asupra unor noi obligații pentru inculpat ori înlocuirea sau încetarea celor dispuse inițial revine judecătorului de drepturi și libertăți care a luat măsura sau, dimpotrivă, procurorului.

II. Expunerea succintă a cauzei

Prin Încheierea de ședință din Camera de consiliu din data de 10 aprilie 2014, judecătorul de drepturi și libertăți, în temeiul art. 215 alin. (8) și (9) din Codul de procedură penală, a admis excepția inadmisibilității cererii invocată de către reprezentantul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție - Direcția Națională Anticorupție privind cererea de modificare a măsurii controlului judiciar formulată de inculpatul P.J.O., astfel cum s-a dispus prin Decizia penală nr. 3C din 12 februarie 2014, pronunțată la data de 12 februarie 2014 de Curtea de Apel București - Secția I penală în Dosarul nr. 2.532/3/2014.

În baza dispozițiilor art. 215 alin. (8) și (9) din Codul de procedură penală, Tribunalul București a respins, ca inadmisibilă, cererea de modificare a măsurii controlului judiciar formulată de inculpatul P.J.O., dispusă prin Decizia penală nr. 3C din 12 februarie 2014, pronunțată la data de 12 februarie 2014 de Curtea de Apel București - Secția I penală, în Dosarul nr. 2.532/3/2014.

Pentru a dispune astfel, judecătorul de drepturi și libertăți al instanței de fond a constatat că cererea a fost formulată în cursul urmăririi penale, în cauză nefiind depășită aceasta fază a procesului penal.

Pentru aceste considerente a invocat totodată dispozițiile art. 215 alin. (8) din Codul de procedură penală, în sensul că orice cerere care vizează modificarea obligațiilor impuse inculpatului în cursul urmăririi penale este de competență exclusivă a procurorului care poate dispune, prin ordonanță, asupra cererii numai după audierea inculpatului.

Împotriva acestei încheieri, în termen legal, a formulat contestație inculpatul P.J.O., criticând-o pentru nelegalitate și netemeinicie pe motiv că în mod greșit a fost respinsă cererea de modificare a controlului judiciar.

La termenul de judecată din 7 mai 2014, avocatul inculpatului P.J.O. a formulat cerere de sesizare a Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unei chestiuni de drept prin care să se stabilească care este organul judiciar competent să dispună impunerea unor noi obligații pentru inculpat, prin înlocuirea celor dispuse inițial în conținutul controlului judiciar, atunci când măsura a fost luată în timpul urmăririi penale de către judecătorul de drepturi și libertăți.

Instanța care a sesizat Înalta Curte cu chestiunea de drept supusă dezlegării și-a exprimat punctul de vedere, apreciind că "dispozițiile art. 215 alin. (8) din Codul de procedură penală raportat la art. 203 alin. (2) din Codul de procedură penală cu referire la art. 202 alin. (4) lit. b) din Codul de procedură penală trebuie interpretate în sensul că, în cursul urmăririi penale, judecătorul de drepturi și libertăți care a luat măsura poate dispune, din oficiu sau la cererea motivată a procurorului sau a inculpatului, prin încheiere, impunerea unei/unor noi obligații pentru inculpat ori înlocuirea sau încetarea celor dispuse inițial, dacă apar motive temeinice care justifică aceasta, după audierea inculpatului." S-a precizat că judecătorul național este singurul însărcinat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului și Curtea de Justiție a Uniunii Europene de a pune în practică Convenția Europeană și Tratatul Comunității Europene în raport cu ordinea juridică națională.

III. Opinia instanțelor judecătorești

Magistrații din cadrul Curților de Apel Ploiești și Pitești, în unanimitate, au opinat în sensul că judecătorul de drepturi și libertăți este competent să dispună, în cursul urmăririi penale, asupra unor noi obligații pentru inculpat sau poate dispune înlocuirea/încetarea obligațiilor dispuse inițial.

O opinie majoritară, în același sens, au formulat și magistrații din cadrul Curții de Apel Constanța.

De asemenea, opinia că judecătorul de drepturi și libertăți este singurul competent să dispună, în cursul urmăririi penale, asupra unor noi obligații pentru inculpat sau poate dispune înlocuirea/încetarea obligațiilor dispuse inițial este formulată și de magistrații din cadrul Judecătoriei Satu Mare, Tribunalului Ilfov, Tribunalului Dolj, Judecătoriei Segarcea, Judecătoriei Craiova, Tribunalului Olt, Curții de Apel Brașov, Curții de Apel Timișoara, Tribunalului Covasna, Tribunalului pentru minori și familie Brașov, Judecătoriei Vaslui, Judecătoriei Huși.

Totodată, Înalta Curte constată că magistrații din cadrul următoarelor instanțe: Curtea de Apel Târgu Mureș, Curtea de Apel Alba Iulia, Tribunalul Satu Mare, Judecătoria Brașov, Judecătoria Târgu Secuiesc, Tribunalul Arad, Tribunalul Caraș-Severin, Judecătoria Buftea, Tribunalul Vaslui, au opinat în sensul că, în cursul urmăririi penale, procurorul este competent să dispună asupra unor noi obligații pentru inculpat sau poate dispune înlocuirea/încetarea obligațiilor dispuse inițial indiferent dacă măsura a fost luată de judecătorul de drepturi și libertăți.

Magistrații din cadrul Curții de Apel Iași, Curții de Apel Galați, Curții de Apel Oradea, Tribunalului București, Tribunalului Ialomița, Judecătoriei Roșiori de Vede, Judecătoriei Turnu Măgurele, Judecătoriei Bârlad și Tribunalului Teleorman au apreciat că, în cursul urmăririi penale, competența de a dispune asupra modificării măsurii preventive a controlului judiciar revine autorității judiciare care a dispus-o.

IV. Opinia specialiștilor consultați

În conformitate cu dispozițiile art. 476 alin. (10) raportat la art. 473 alin. (5) din Codul de procedură penală, a fost solicitată opinia scrisă a unor specialiști recunoscuți cu privire la chestiunea de drept ce formează obiectul sesizării, însă aceștia nu au dat curs solicitării, nefiind transmis niciun punct de vedere în acest sens.

V. Jurisprudență relevantă în cauză

V.1. Examenul jurisprudenței naționale în materie

La nivel național au fost identificate 4 hotărâri judecătorești rămase definitive prin care instanțele s-au pronunțat asupra problemei de drept în discuție, respectiv Încheierea nr. 172/CDL din 7 mai 2014 a Tribunalului București Secția I penală, pronunțată în Dosarul nr. 18.391/299/2014, Încheierea nr. 42 din data de 3 iunie 2014 a Judecătoriei Alexandria, pronunțată în Dosarul nr. 2.199/740/2014, Încheierea din data de 4 iunie 2014 a Judecătoriei Sectorului 4 București, pronunțată în Dosarul nr. 14.882/4/2014, Încheierea nr. 49/UP din data de 29 mai 2014 a Tribunalului Brașov, pronunțată în Dosarul nr. 2.988/62/2014.

V.2. Jurisprudența relevantă a Curții Constituționale

Nu există decizii în această materie.

V.3. Jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului

Nu au fost identificate decizii relevante în problema de drept analizată.

V.4. Jurisprudența relevantă a Curții de Justiție a Uniunii Europene

Nu au fost identificate decizii relevante în problema de drept analizată.

VI. Dispoziții legale incidente

Art. 215 alin. (8) din Codul de procedură penală:

"În cursul urmăririi penale, procurorul care a luat măsura poate dispune, din oficiu sau la cererea motivată a inculpatului, prin ordonanță, impunerea unor noi obligații pentru inculpat ori întocmirea sau încetarea celor dispuse inițial, dacă apar motive temeinice care justifică aceasta, după audierea inculpatului."

Art. 203 alin. (2) din Codul de procedură penală:

"Măsurile preventive prevăzute la art. 202 alin. (4) lit. b) [controlul judiciar] și c) [controlul judiciar pe cauțiune] pot fi luate față de inculpat, în cursul urmăririi penale, de către procuror și de către judecătorul de drepturi și libertăți, în procedura de cameră preliminară, de către judecătorul de cameră preliminară, iar în cursul judecății, de către instanța de judecată."

Art. 203 alin. (3) din Codul de procedură penală:

"Măsurile preventive prevăzute la art. 202 alin. (4) lit. d) [arestul la domiciliu] și e) [arestarea preventivă] pot fi luate față de inculpat, în cursul urmăririi penale, de către judecătorul de drepturi și libertăți, în procedura de cameră preliminară, de către judecătorul de cameră preliminară, iar în cursul judecării, de către instanța de judecată."

VII. Opinia Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție

Prin Adresa nr. 1.586/C/2.174/III-5/2014 din data de 26 iunie 2014, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a comunicat că nu există în lucru nicio sesizare având ca obiect promovarea unui recurs în interesul legii vizând interpretarea dispozițiilor art. 215 alin. (8) din Codul de procedură penală, în sensul de a lămuri dacă în cursul urmăririi penale competența de a dispune asupra unor noi obligații pentru inculpat ori înlocuirea sau încetarea celor dispuse inițial revine judecătorului de drepturi și libertăți care a luat măsura sau, dimpotrivă, procurorului. De asemenea, în opinia formulată, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a apreciat că "în aplicarea dispozițiilor art. 215 alin. (8) din Codul de procedură penală, în cursul urmăririi penale competența de a dispune asupra unor noi obligații pentru inculpat ori înlocuirea sau încetarea celor dispuse inițial revine judecătorului de drepturi și libertăți care a luat măsura".

VIII. Raportul asupra chestiunii de drept supuse dezlegării

Opinia judecătorului-raportor este în sensul că "în aplicarea dispozițiilor art. 215 alin. (8) din Codul de procedură penală, în cursul urmăririi penale, competența de a dispune asupra unor noi obligații pentru inculpat ori înlocuire sau încetarea celor dispuse inițial revine procurorului, indiferent dacă măsura procesuală a controlului judiciar a fost luată de procuror sau de judecătorul de drepturi și libertăți".

IX. Înalta Curte de Casație și Justiție

Examinând sesizarea formulată în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, se rețin următoarele:

Reglementând condițiile de admisibilitate a sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unei chestiuni de drept, legiuitorul a stabilit în art. 475 din Codul de procedură penală posibilitatea anumitor instanțe, inclusiv a curții de apel, învestite cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, care constată, în cursul judecării, existența unei chestiuni de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei și asupra căreia instanța supremă nu a statuat încă printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii și nici nu face obiectul unui asemenea recurs, să sesizeze Înalta Curte de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prin care să se dea rezolvare de principiu respectivei probleme de drept.

Legiuitorul a condiționat admisibilitatea unei asemenea sesizări de îndeplinirea cumulativă a 3 condiții, respectiv existența unei cauze aflate în curs de judecată în ultimul grad de jurisdicție pe rolul uneia dintre instanțele prevăzute expres de articolul anterior menționat, soluționarea pe fond a acelei cauze să depindă de lămurirea chestiunii de drept ce formează obiectul sesizării, iar problema de drept să nu fi fost încă dezlegată de Înalta Curte de Casație și Justiție prin mecanismele legale ce asigură interpretarea și aplicarea unitară a legii de către instanțele judecătorești sau să nu facă în prezent obiectul unui recurs în interesul legii.

În speță se constată că este îndeplinită condiția privind existența unei cauze pendinte aflate în curs de judecată în ultimă instanță, Curtea de Apel București fiind învestită în Dosarul nr. 8.526/3/2014 cu soluționarea contestației formulate de inculpatul P.J.O. împotriva încheierii din Camera de Consiliu de la data 10 aprilie 2014 a Tribunalului București prin care s-a respins, ca inadmisibilă, cererea de modificare a controlului judiciar.

De asemenea, chestiunea de drept cu care a fost sesizată instanța supremă nu a primit încă o rezolvare printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii și nici nu face obiectul unui asemenea recurs, așa cum rezultă din Adresa nr. 1.586/C/2.174/III-5/2014 din data de 26 iunie 2014 a procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

Se constată însă că cerința privind soluționarea pe fond a cauzei să depindă de lămurirea chestiunii de drept ce formează obiectul sesizării nu este îndeplinită.

Prin Decizia nr. 11 din 2 iunie 2014, pronunțată de Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, în Dosarul nr. 11/1/2014/HP/P, Înalta Curte de Casație și Justiție a statuat că admisibilitatea sesizării în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile este condiționată, atât în cazul în care vizează o normă de drept material, cât și atunci când privește o dispoziție de drept procesual, de împrejurarea ca interpretarea dată de instanța supremă să aibă consecințe juridice asupra modului de rezolvare a fondului cauzei.

Totodată, între problema de drept a cărei lămurire se solicită și soluția dată asupra acțiunii penale și/sau civile de către instanța pe rolul căreia se află cauza în ultimul grad de jurisdicție trebuie să existe o relație de dependență, în sensul ca decizia Înaltei Curți pronunțată în procedura prevăzută de art. 476 și 477 din Codul de procedură penală să fie de natură a produce un efect concret asupra conținutului hotărârii din procesul principal, cerința pertinentei fiind expresia utilității pe care rezolvarea de principiu a chestiunii de drept invocate o are în cadrul soluționării pe fond a litigiului.

Obiectul prezentei sesizări a instanței supreme în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile îl constituie stabilirea organului judiciar competent să dispună asupra modificării conținutului măsurii preventive a controlului judiciar, luată față de un inculpat, în cursul urmăririi penale, respectiv procurorul sau judecătorul de drepturi și libertăți, obiect ce reprezintă însă numai o chestiune incidentală de care nu depinde lămurirea cauzei pe fond.

Excepția de necompetență și stabilirea organului judiciar exced fondului cauzei, constituind un incident procesual prin care se desemnează care din cele două organe judiciare va trebui să judece, potrivit dispozițiilor legale.

În consecință, Înalta Curte constată că sesizarea formulată de Curtea de Apel București nu îndeplinește cumulativ condițiile de admisibilitate prevăzute de art. 475 din Codul de procedură penală și, ca urmare, chestiunea de drept invocată nu poate primi o rezolvare de principiu prin pronunțarea unei hotărâri prealabile de către Înalta Curte de Casație și Justiție.

Pentru considerentele arătate, în temeiul art. 477 din Codul de procedură penală,

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

D E C I D E:

Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel București, Secția I penală în Dosarul nr. 8.526/3/2014 (1.510/2014) privind pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept referitoare la interpretarea dispozițiilor art. 215 alin. (8) din Codul de procedură penală, în sensul de a lămuri dacă în cursul urmăririi penale competența de a dispune asupra unor noi obligații pentru inculpat ori înlocuirea sau încetarea celor dispuse inițial revine judecătorului de drepturi și libertăți care a luat măsura sau, dimpotrivă, procurorului.

Obligatorie de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, potrivit art. 477 alin. (3) din Codul de procedură penală.

Pronunțată, în ședință publică, astăzi, 1 septembrie 2014.

PREȘEDINTELE SECȚIEI PENALE A ÎNALTEI CURȚI
DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
judecător CORINA MICHAELA JÎJÎIE

Magistrat-asistent,
Alexandru Nicolae Cârstea